

De Facebookvrienden van Rembrandt

ASING WALTHAUS

AMSTERDAM Als Rembrandt een Facebookprofiel had gehad, had hij nog voor zijn huwelijk met Saskia zeker drie gemeenschappelijke vrienden met haar gehad.

Dat laat vanaf vrijdag een tentoonstelling in het Rembrandthuis in Amsterdam zien, met de hedendaagse titel *Rembrandt's social network*. Dat was in de zeventiende eeuw niet minder belangrijk dan nu: zonder netwerk kon je geen geld lenen, geen bedrijf beginnen en al helemaal niet verzorgd worden.

In het huis in de Jodenbreestraat, dat de schilder in 1639 kocht, is in kaart gebracht wat voor lijntjes er liepen tussen Rembrandt, zijn familie, collega's, handelaars en zijn 'vrienden in nood'. Het is een van de vele tentoonstellingen dit jaar rond de schilder, die 350 jaar geleden overleed. *Liefde in de Gouden Eeuw* in het Fries Museum hoort daar ook bij.

De schilder was een krenterige man, en eigengereid bovendien, zo beschrijft Epcó Runia van het Rembrandthuis in de tentoonstellingscatalogus. Als leermeester was hij lastig: een schildersleerling die hem te veel dingen vroeg, kreeg het advies om eerst maar eens aan het werk te gaan met wat hij al geleerd had.

Een notaris die met twee getuigen kwam klagen namens een klant die vond dat een portret niet goed leek en verandering eiste, maar daar begon de schilder niet aan. Pas als de bestuurders van de schildersbond (het Sint Lucasgilde) zouden vinden

De schilder was een krenterige man, eigengereid bovendien

dat het portret niet leek, viel erover te praten. Onbekend is hoe het geval is afgelopen.

Hoe kende hij Saskia van Uylenburgh, de Leeuwarder burgemeestersdochter, die bij haar zus in Sint Annaparochie woonde?

Volg de *links*, zegt de tentoonstelling. Saskia had familie in Amsterdam, en die kende Rembrandt weer. Zo was daar nicht Aeltje van Uylenburgh, die getrouwd was met predikant Jan Sylvius. Saskia was in 1633 bij ze op bezoek in de hoofdstad. Een jaar later trouwde ze met de schilder, Sylvius was erbij. Hij was ook bij de doop van twee van hun kinderen. Saskia zou er vier krijgen, alleen Titus zou volwassen worden, maar hij stierf ook jong.

Daar woonde ook een neef, kunsthandelaar Hendrik van Uylenburgh, bij wie Rembrandt zelfs een tijdje in huis had gewoond. Hendrik was de zoon van een Leeuwarder meubelmaker. Met zijn broer Rombout had hij voor de Poolse koning Sigismund III gewerkt. Hendrik verzorgde kunsttransporten naar Krakau. Uiteindelijk was hij met zijn gezin naar Amsterdam verhuisd. Waar zijn kunsthandel, mede door het werk van Rembrandt, uitgroeide tot een soort portrettenfabriek. Gek genoeg is er van Hendrik zelf geen enkel

portret bekend. De welgestelde Van Uylenburghs waren niet onverdeeld gelukkig met deze schilder in de familie. Daarom was ook vastgelegd dat als Saskia zou overlijden en Rembrandt zou hertrouwen, haar erfenis rechtstreeks naar zoon Titus zou gaan.

Dat Rembrandt wel met zijn vrouw in zijn sas is geweest blijkt er wel uit dat hij haar ten minste vijf keer heeft geschilderd. Mogelijk gebruikte hij haar gezicht ook vaker, in andere werken, maar daarover is veel onduidelijk. Het portret dat nu op de poster staat van het Fries Museum voltooide hij pas na haar dood in 1642 – ze was net geen dertig geworden. Hun zoon Titus portretteerde hij door de jaren heen zeker acht keer. Een van die portretten is voor deze tentoonstelling uit het Baltimore Museum of Art naar Amsterdam gehaald. Daarvoor is het nooit op een Europese tentoonstelling te zien geweest.

Dat vastleggen van de familie is opmerkelijk. Schilders uit Rembrandts tijd stonden er niet om bekend dat ze de mensen uit hun directe omgeving vaak vastlegden. Een van de weinigen die dat ook veel deden was Peter Paul Rubens. Wat dat zegt over het social network van Rembrandt is niet duidelijk, maar conservator Runia stelt in de catalogus vast: „zonder zijn sociale netwerk had Rembrandt nooit zo'n indrukwekkend oeuvre kunnen scheppen”.

Rembrandt's Social Network, Rembrandthuis, Amsterdam. 1 februari t/m 19 mei. Het bijbehorende boek kost 24,95 euro.

Detail van het portret van de negentienjarige Titus, dat rond 1660 is geschilderd en voor het eerst in Europa tentoongesteld wordt. BALTIMORE MUSEUM OF ART